

Domáca Úloha na body za semester # 5

odovzdať (riešenie poslať na e-mail) najneskôr vo štvrtok 12. novembra 2020

1. **[1 b]** Uvažujme Lagranžian $L[x, y, \dot{x}, \dot{y}] = \frac{1}{2}m(\dot{x}^2 + \dot{y}^2) - \frac{1}{2}\alpha(xy + x\dot{y})$, kde m a α sú konštanty.

(a) **[0.25 b]** Ukážte, že Lagranžove pohybové rovnice dávajú rovnice pre rovnomerný priamočiary pohyb, $\ddot{x} = 0$ a $\ddot{y} = 0$.¹

(b) **[0.25 b]** Nájdite vyjadrenie zovšeobecnených hybností P_x a P_y cez súradnice x , y a ich časové derivácie $\dot{x}$, $\dot{y}$.

(c) **[0.5 b]** Ukážte, že Hamiltonián vyjde

$$H[x, y, P_x, P_y] = \frac{1}{2m} \left[\left(P_x + \frac{1}{2}\alpha y \right)^2 + \left(P_y + \frac{1}{2}\alpha x \right)^2 \right]$$

2. **[0.5 b]** Lagranžian pre voľný pád v homogénnom tiažovom poli (v smere osi z) je $L[x, z, \dot{z}] = \frac{1}{2}m\dot{z}^2 - mgz$. Napíšte príslušný Hamiltonián a nakreslite fázový portrét (čiary so šípkami v správnom smere v rovine z , P_z).

3. **[0.5 b]** Lagranžian pre viacrozmerný harmonický oscilátor je $L[x, \vec{r}, \dot{\vec{r}}] = \frac{1}{2}m\dot{\vec{r}}^2 - \frac{1}{2}m\omega^2 r^2$. Škálovaním polohového vektora $\vec{r}$ a času t v Lagranžiane ukážte, že frekvencia kmitov takéhoto oscilátora nezávisí od amplitúdy.

4. **[0.5 b]** Lagranžian pre pohyb v gravitačnom poli vo svete s 2020 priestorovými rozmermi je $L[x, \vec{r}, \dot{\vec{r}}] = \frac{1}{2}m\dot{\vec{r}}^2 - \frac{\alpha}{r^{2018}}$.² Škálovaním polohového vektora $\vec{r}$ a času t v Lagranžiane nájdite tretí Keplerov zákon v 2020 rozmernom svete, teda nájdite stupne mocnín m a n tak, aby platilo $\frac{(\text{veľkosť obežnej dráhy})^m}{(\text{čas obehu})^n} = \text{konštanta}$.

---

¹Musí to tak vyjsť, pretože náš Lagranžian je Lagranžianom voľnej častice $L = \frac{1}{2}m(\dot{x}^2 + \dot{y}^2)$ plus úplná časová derivácia funkcie $f = -\frac{1}{2}\alpha xy$, takže z variačného princípu ľahko vidno, že pridanie člena $\dot{f} = -\frac{1}{2}\alpha(\dot{x}y + x\dot{y})$ nič nemení.

²V 2020 rozmernom priestore sila klesá s 2019-tou mocninou, takže v potenciáli musí byť 2018-ta mocnina.